

Oponentský posudek na diplomovou práci

Bc. Kryštofa Junga

Spor ohledně stavby dálnice D3 ve Středočeském kraji

Předkládaná diplomová práce se zabývá popisem a analýzou sporu o dostavbu dálnice D3 v oblasti Posázaví. Autor identifikuje aktéry zainteresované ve sporu, jde zejména o místní spolky a Ředitelství silnic a dálnic, a zkoumá jejich argumenty pro a proti stavbě dálnice. Čerpá z mediálních zdrojů, institucionálních dokumentů a k tématu také realizoval vlastní rozhovory s vybranými aktéry. Záměrem autora bylo jednak popsat samotný spor, jeho historii včetně popisu aktérů a jejich motivů. Argumentaci odpůrců a příznivců rozděluje do tematických okruhů, objevují se zde například témata příroda, znečištění, poddolované území, podzemní voda, turismus, mezinárodní doprava atd.

Ve své práci se snaží odpovědět na výzkumné otázky: „Kteří aktéři se ve sporu objevují, jakým způsobem a jaké argumenty používají? Jak mohou obyvatelé zasažených obcí reálně ovlivňovat výstavbu dálnice v jejich bezprostředním okolí?“ Uvádí, že pro své zkoumání si zvolil metodu případové studie.

Jsem ráda, že jsem si mohla diplomovou práci přečíst, autor si vybral velmi zajímavé téma, chtělo by se říci aktuální, kdyby se tento spor nevedl už několik desetiletí. Nicméně téma konfliktu veřejného zájmu s místními obyvateli bude společnost provázet i nadále, ať už se jedná o stavby dálnic, ukládání jaderného odpadu nebo nově plánovanou výstavbu přehrad. Proto si cením jeho výběru tématu i pečlivého zpracování argumentů vedených z různých stran.

Historie sporu je v textu dobře ukotvená v empirickém materiálu. Autor na vývoji konfliktu ukazuje, jak se vyvíjela argumentace v čase a jak se proměňovali aktéři v něm zapojení. Za zmínku určitě stojí role Ministerstva životního prostředí a ministra Bursíka. Autor dochází k tomu, že apelování na hodnotu a ochranu přírody není pro spolky odpůrců strategické a debata se stáčí především na technické otázky a kvantifikovatelné aspekty stavby dálnice. Všimá si také paradoxu, že obě strany používají stejné téma (např. znečištění) pro svou verzi a konstrukci reality. Ačkoli se zabývá také otázkou, jak mohou lidé v dotčených oblastech ovlivňovat stavbu dálnice, snaží se dát vyváženě prostor argumentům obou stran. V závěru oceňuji i reflexi vlastního badatelského procesu, srovnání původní představy autora a možnosti její realizace v diplomové práci. Všichni, kdo pracujeme s kvalitativními daty, jsme se v průběhu výzkumu asi přesvědčili o tom, že jsme sesbírali příliš dat a musíme svou původní představu o výsledném textu korigovat.

Autor diplomové práce prokázal, že dokáže pracovat s empirickým materiálem, analyticky přemýšlet i psát, a dovede se z popisné roviny dostat na úroveň analytickou. V tomto ohledu se domnívám, že posuzovaný text odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce.

Co však považuji za nedostatečné, je teoretické a metodologické uchopení problematiky. Teoretická východiska jsou slabě propracovaná a celá teoretická pasáž zabírá pouhých pět stran. Autor odkazuje na teorii konfliktu a jako jejího hlavního představitele si vybral L. Kriesberga, cituje však jeho myšlenky z české přehledové knihy F. Znebejánka, nikoli jeho původní texty.

V environmentální rovině konfliktů pak čerpá z J. Hannigana a jeho environmentální sociologie. Odkazuje také na případové studie na podobné téma jak v českém prostředí, tak třeba v Dánsku, opírá se i o zahraniční text o efektu NIMBY, tuto zkratku však v teoretické části nevysvětluje. Na knihu J.

Kellera o automobilové kultuře odkazuje jednou větou. Domnívám se, že pro potřeby práce nebylo nutné jít až do obecnější úrovně teorie jako je teorie konfliktu - v tom případě by bylo dobré ji zpracovat důkladněji s uvedením hlavních autorů jako je Dahrendorf, Touraine, Coser, případně i Marx –, ale zůstat u Hanniganovy konstrukce environmentálních problémů, zejména proto, že práce je obhajována na katedře sociální a kulturní ekologie. Tento přístup by se mohl stát rámcem celé práce a potřeboval by více rozpracovat s využitím další bohaté odborné literatury o environmentálních sporech, environmentálních hnutích, či reprezentaci environmentálních problémů v médiích. K tomu je dostupná řada prací a to i v češtině, i když bychom zmínili pouze krátce citovaného J. Kellera, nebo vedoucího práce A. Nováka (téma protidálničních hnutí apod.). Teoretické pasáže by tak v práci mohly být lépe provázány s výzkumným tématem a zkoumaným terénem. Nicméně je potřeba vyzdvihnout, že autor vplétá teorii i do analytické části a srovnává ji s daty.

Další vážná připomínka se týká metodologie práce. Popis zvolené metody (případová studie) je odbyt jedním odstavcem, přičemž se odkazuje k Velkému sociologickému slovníku. Chybí tu podložení skutečnou metodologickou literaturou, včetně většího detailu týkajícího se konstrukce vzorku dat, způsobu získávání dat a metody analýzy. Pro analýzu rozhovorů a mediálních dat nenajdeme v textu žádnou metodologickou oporu. Vím, že od studujících SKE se neočekává dokonalé zvládnutí všech sociologických metod, ale alespoň jeden či několik metodologických referencí a především detailnější popis způsobu vlastního bádání bych uvítala.

Formální stránka práce je bohužel velice slabá. V textu najdeme chybějící písmena ve slovech („v kontext práce Hellen Poulos“), vynechaná slova ve větách, chybějící interpunkci a řadu pravopisných chyb („Obavy vyplývají“ na s. 29, „spolky sledovali“ s. 35 a jinde). Vůbec nerozumím textu na straně 77, objevují se tam nesouvislé věty, které ani nezačínají velkými písmeny, s velkými rozestupy. Mám pocit, jako by tam něco vypadlo, nebo si autor práci po sobě už nepřečetl.

Prosím autora, aby se v diskusi s komisí vyjádřil k výše zmiňovaným připomínkám, a to v oblasti teoretické, metodologické a formální. Dále si dovoluji položit několik otázek do následné diskuse:

- Jaké mobilizační strategie spolků a hnutí proti mocným aktérům jsou úspěšné (v podobných konfliktech, i v jiných lokalitách)?
- Byla mobilizace v případě sporu o D3 v Posázaví koordinována nějak trans-lokálně (např. v souvislosti se stavbou D8 či D5) a došlo k zapojení velkých národních či nadnárodních environmentálních organizací? Pomohlo by to lokálním aktérům? Existují příklady, kdy to bylo účinné?

Diplomovou práci Kryštofa Junga **doporučuji k obhajobě s hodnocením velmi dobře**. Vzhledem k tomu, že práci zvládl napůl – analýzu kvalitně, teorii, metodologii a formální stránku ne příliš uspokojivě -, navrhuji bodové ohodnocení v polovině škály (**10 bodů**).

V Praze dne 8. června 2020

PhDr. Marta Kolářová, Ph.D.
Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.